

Άρειος Πάγος 248/1969, Τμ. Γ'

Πηγή: ΝοΒ 17/69 σελ. 978

Περίληψη: Εργάτης-ατυχήματα. - ατύχημα εις ναυτικόν. - ευθύνη πλοιοκτήτου έναντι παθόντος ναυτικού εν μη τηρήσει όρων ασφαλείας. - δεν απαιτείται το ζημιογόνον γεγονός να αποτελή "βίαιον συμβάν" (εργατικόν ατύχημα) υπό την έννοιαν του άρθρ. 1 ν. 551. - ασθένεια ναυτικού. - μη αποβίβασις του ναυτικού προς θεραπείαν και παραπομπήν του εις ιατρόν. - παράβασις κανονισμού εργασίας επί ελληνικών φορτηγών πλοίων και άρθρων 44 και 45 β.δ. 13.12.1836 "περί αστυνομίας εμπορικής ναυτιλίας". - ευθύνη προς αποζημίωσιν κατά το αστικό δίκαιον(*).

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο κ. ΣΤ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣΜ αρεοπαγίτης

Εισηγητής ο κ. ΣΠ. ΛΟΓΑΡΑΣ, αρεοπαγίτης

Δικηγόροι οι κ.κ. Γ. Τσιτσόπουλος, Ιω. Μπρινίας, Γ. Ψυλλής

Επειδή εκ των καταθέσεων κλπ. προκύπτουσι τα εξής: Ο εφεσίβλητος-ενάγων την 15 Ιανουαρίου 1964 προσελήφθη υπό της εκκαλούσης-εναγομένης εταιρείας και εναυτολογήθη ως ναύτης επί του φορτηγού πλοίου της ιδιοκτησίας της "Α. ΜΑΥΙΤΑ", του οποίου πλοίαρχος ήτο ο δεύτερος των εκκαλούντων, προσπηθείς ως τοιούτος υπό της πρώτης. Κατά τον από Κρήτης εις Βαρκελώνην Ισπανίας πλουν, ο ενάγων είχεν εμέτους. Εν τω ημερολογίω γεφύρας του πλοίου, του οποίου προσάγεται αντίγραφον του κρίσιμου χρόνου, σημειούται άνεμος σφοδρός και θάλασσα λιαν τετραγαμμένη μόνον από της μεσημβρίας της 17 Ιανουαρίου 1964 μέχρι της πρώϊας της επομένης ημέρας. Διά των προτάσεων των εκκαλούντων συνομολογείται, ότι ο εφεσίβλητος δεν εναυτολογείτο διά πρώτων φοράν, εκ τούτου πιθανολογείται ο ισχυρισμός του εφεσιβλήτου, ότι οι συνεχείς έμετοι αυτού ήσαν συμπτώματα ενάρξεως νόσου και δεν είχαν αιτίαν την βραχυτάτης διάρκειας τρικυμιαν. Παρερχομένων των ημερών ο εφεσίβλητος ενεφάνισεν ανορεξίαν και καταβολήν δυνάμεων ουχι όμως και πυρετόν, εξ ου ο πλοίαρχος δεν εθεώρησε την ασθένειαν, "αδιαθεσίαν" κατά τους μάρτυρας ανταποδείξεως, του μη εισέτι αρνούμενου να παρέχη τας υπηρεσίας του ενάγοντος, απαιτούσαν επίσκεψιν ιατρού εις Βαρκελώνην. Κατά τον πλουν από Βαρκελώνης προς Ν. Αμερικήν η κατάστασις της υγείας του ενάγοντος επεδεινώθη, καίτοι δε το πλοίον προσήγγισεν εις San Virgilio των Καναρίων Νήσων, ο πλοίαρχος δεν απέστειλε τον ασθενούντα εις ιατρόν παρά την προς τούτο αίτησιν αυτού. Μετά τον απόπλουν εκ του προδιαληφθέντος λιμένος τα νοσηρά συμπτώματα κατέστησαν έκδηλα, ιδίως δε ενεφανίσθη η κιτρίνη χροιά του δέρματος, σύμπτωμα το οποίον κατέστησεν αναπόφευκτον την εγγραφήν εις το ημερολόγιον της γεφύρας την 14 Φεβρουαρίου 1964, ότι ο ενάγων "ασθενεί και παραμένει κλινήρης", χωρίς όμως προσδιορισμόν της ασθeneίας ή συμπτωμάτων αυτής. Έκτοτε και εις μη ιατρόν ήτο ευχερής η διάγνωσις τουλάχιστον ικτέρου και εκ τούτου ασθeneίας απαιτούσης παροχήν ιατρικής βοήθειας. Και ενώ ο πλοίαρχος είχεν υποχρέωσιν εκ των άρθρ. 4 § 2, 8 και 10 § 1, 2 και 3 του από 6/12 Δεκεμβρίου 1939 Β.Δ. "περί εγκρίσεως και θέσεως εις εφαρμογήν του Κανονισμού Εργασίας επί των ελληνικών ποντοπόρων πλοίων ολικής χωρητικότητος κόρων 800 και άνω" να συμβουλευθή τον πρόχειρον ιατρικόν οδηγόν προς παροχήν της ενδεικνυομένης βοήθειας και εν ανάγκη να ζητήση διά του ασυρμάτου του πλοίου, αναφέρων τα συμπτώματα της νόσου, ιατρικήν συνδρομήν, ουδέτερον τούτων έπραξε. Περαιτέρω την 18 Φεβρουαρίου 1964, ότε κατά το ημερολόγιον του πλοίου, τούτο ευρίσκετο εις πλάτος 23.57 Ν. και μήκος 44.33 Α, (ήτοι ενώ το πλοίον έπλεε εις απόστασιν πενήντα περίπου ναυτικών μιλίων από των ακτών της Βραζιλίας (και απείχε 90 μόνον ναυτικά μίλια από του Ρίου Ιανερίου), ο πλοίαρχος λαβών εντολήν να κατευθυνθή εις Αργεντινήν αντί της Βραζιλίας, εις ην κατηυθύνετο, δεν συνεμορφώθη προς τας ως άνω διατάξεις του β.δ. 6/12 Δεκ. 1939 και των άρθρ. 44 και 45 του β.δ. από 13 Δεκ. 1836 "περί αστυνομίας της εμπορικής ναυτιλίας", όπως οδηγήση το πλοίον εις ένα των πλησίον κειμένων λιμένων της Βραζιλίας, ίνα αποβιβάση τον ασθενή προς νοσηλείαν, αλλά κατηυθύνθη προς Αργεντινήν, ήτοι συνεχίσας πλουν μεγαλύτερον των χιλίων ναυτικών μιλίων, έφθασεν εις San Pedro Αργεντινής την 23ην Φεβρουαρίου 1964, ήτοι μετά τέσσαρας ημέρας, την επομένην δε απέστειλε τον ενάγοντα προς ιατρικήν εξέτασιν, μετά την οποίαν ούτος εισήχθη εις San Pedro Hospital", πάσχων εξ επιδημικής, ηπατίτιδος. Επομένους η υπό του πλοίαρχου παράβασις των εκ των ως άνω Β.Δ. προβλεπομένων υποχρεώσεών του, συνιστά πταίσμα αυτού, εξ ου δημιουργείται ευθύνη και της προστησάσης αυτόν πλοιοκτητριάς προς αποζημίωσιν του καταστάντος πλήρως διαρκώς ανικάνου προς πάσαν εργασίαν ενάγοντος, συνεπεία της κυρρώσεως του ήπατος, εις ην εξελίχθη η λοιμώδης ηπατίτις, ένεκα της μη παροχής εγκαίρου ιατρικής βοήθειας. Όθεν ορθώς το δικάσαν πρωτοδικείον, εκτιμήσας τας προσαχθείσας αποδείξεις, κατέληξεν εις το πόρισμα της υπάρξεως υπαιτιότητος του εναγομένου πλοίαρχου και ευθύνης της προστησάσης αυτόν πλοιοκτητριάς εταιρείας, εκ τούτου δε ο πρώτος λόγος εφέσεως, ταναντία υποστηρίζων είναι ως αβάσιμος απορριπτός.

(*) Ως προς το πρώτον ζήτημα συμφωνεί η άνω απόφασις προς την αναιρετικήν Β' τμ. Α.Π. 523/1968 ανωτ. σ. 38 διό και παραλείπεται η σχετική σκέψις. Το ακόλουθον ζήτημα ανέκυψε κατά την εκτίμησιν των αποδείξεων, διο και δημοσιεύομεν την σχετικήν σκέψιν.

Σχόλιο: Η ανωτέρω δημοσιευομένη απόφασις (ως και η αναιρετική Α.Π. 523/1968 του Β' Τμήμ., ην ιδ. εις ΝοΒ 17. 39) σαφώς διαχωρίζει την οφειλομένην εις τον παθόντα αποζημίωσιν εξ εργατικού ατυχήματος κατά το άρθρ. 1 επ. του ν. 551 από την εξ αδικοπραξίας. Η εκ του ΑΚ 914 εν συνδυασμῷ, εν προκειμένῳ, προς το ΑΚ 662 και την οικείαν νομοθετικήν ή κανονιστικήν διάταξιν, ευθύνη του αδικοπραγήσαντος είναι αυτοτελής. Αν εξ άλλης νομικής αιτίας, ανακύπτει συμβατική ή εξωσυμβατική (ιδ. Φραγκίσταν, εις ΕρμΑΚ, Εισ. Ενοχ., αριθ. 29, άρθρ. 300 αριθ. 20), ή, κατ' άλλην γενικωτέραν διάκρισιν, "δικαιοπρακτική" και εξωδικαιοπρακτική" ευθύνη του αδικοπραγήσαντος, τότε διαζευκτικῶς συντρέχουν πλείονες υποχρεώσεις προς αποζημίωσιν (ιδ. Καυκά: Ενοχ. υπ' άρθρ. 914 § 3, Π. Ζέπου: Ενοχ. Δίκ. τόμ. 1, σελ. 88, του αυτού: Ευθύνη κλπ. 1937, σελ. 25, Λιτζεροπούλου: Τρία προβλήματα αστικής ευθύνης, εις ΑΙΔ 7. 182, Μιχαηλίδην-Νουάρων, εις ΑΙΔ 4.674. - 'Ιδ. Α.Π. 422/1958 εις ΝοΒ 6. 1150). Και εις τον δικαιούχον της αποζημίωσης ἐγκείται να επιλέγη την μίαν εξ αυτών, εις ην και μόνην συγκεντρύεται η ευθύνη του υποχρέου.

Τα ανωτέρω, ως εικός, δεν ηλλοίωσε το άρθρ. 16 του ν. 551, καθιερώσαν την κατ' επιλογήν του παθόντος αποζημίωσιν του κατά τον ν. 551 ή κατά το αστικόν δίκαιον. - Όταν το συνεπεία αδικοπραξίας ζημιογόνον γεγονός επέρχεται "εν τη εργασία ή εξ αφορμής ταύτης" και συνιστά, επομένως, "εργατικόν ατύχημα" κατ' άρθρ. 1 ν. 551, και βάσει του άρθρ. 16 του ν. 551, και, ήδη, και άνευ αυτού, συμφώνως προς τα άρθρ. 914, 622 του ΑΚ, συντρέχουν δύο υποχρεώσεις προς αποζημίωσιν του παθόντος. Πρώτη: εκ του ν. 551. - Και δευτέρα: Η κατά το αστικόν δίκαιον. - Και αντιθέτως: Όταν το συνεπεία αδικοπραξίας (: παράβασις νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων ασφαλείας της ζωής εργαζομένων κλπ.) ζημιογόνον γεγονός δεν συνιστά εργατικόν ατύχημα - ως εις την περίπτωσιν της ανωτέρω αποφάσεως - τότε συντρέχει ευθέως πρωτογενῶς (ιδ. Π. Ζέπον, ἐνθ' ανωτ., σελ. 271. - 'Ιδ. Κ. Τριανταφυλλοπούλου: Ενοχ. Δίκ., ἐκδ. 3η σελ. 166. - Διά την κατά το Ρ.Δ. ευθύνην προς αποζημίωσιν ιδ. ίδια Φ. Αγγελή: Ο ακουϊλλιος νόμος και η Νομολογιακή αυτού εφαρμογή, 1937) ευθύνη προς αποζημίωσιν του παθόντος, ης το ποσόν προσδιορίζεται κατά τας οικείας διατάξεις του Α.Κ.

Την άποψιν αυτήν ηκολούθησε και η Νομολογία και εις το Ναυτεργασιακόν δίκαιον. - Εκρίθη, ότι υποχρεούται ο πλοιοκτήτης να αποζημίωση κατά το αστικόν δίκαιον τον παθόντα ή, εν περιπτώσει θανάτου του, την οικογένειάν του ένεκα αδικοπραξίας των προστηθέντων (ιδ. Α.Π. 515/1962 εις ΝοΒ 11. 163, Πρωτ. Πειρ. 4760/1964 εις ΝοΒ 15. 673, Πρωτ. Πειρ. 638/1964 εις ΝοΒ 12. 504, Πρωτ. Πειρ. 170/1968 εις ΝοΒ 15. 494). Ούτω, ο πλοιοκτήτης υποχρεούται να αποζημίωση τον παθόντα, ή, εν περιπτώσει θανάτου του, την οικογένειάν του, ένεκα αδικοπραξίας των υπ' αυτού προστηθέντων φερ' ειπείν: α) Διότι ο πλοίαρχος δεν έθεσεν εκτός υπηρεσίας, ουδέ εμερίμνησε διά τον εγκλεισμόν του ναυτικού εις δωμάτιον και διά την ιατροφαρμακευτικήν περίθαλψιν αυτού, υποστάντος νευρασθένειαι, ης ένεκα, πεσών εις την θάλασσαν, επνίγη, ιδ. Α.Π. 153/1968 εις ΝοΒ 16.627, β) Διότι ο πλοίαρχος δεν απεβίβασε τον ασθενούντα ναυτικόν εις την ξηράν κατά παράβασιν του άρθρ. 45 του β.δ. 15(27).12.1836 "περί αστυνομίας εμπορ. ναυτιλίας", ιδ. Πρωτ. Πειρ. 638/1964 εις ΝοΒ 12. 504, γ) Διότι ο πλοίαρχος παρέβη συγκεκριμένας διατάξεις των Κανονισμών εργασίας και ασφαλείας, Πρωτ. Πειρ. 259/1962 εις ΝοΒ 10. 462, δ) Διότι ο πλοίαρχος παρέβη διατάξεις του Κανονισμού εργασίας επί φορτηγών πλοίων και δη τας περί καλύψεως των κυτών του πλοίου και ετραυματίσθη ο ναυτικός, Α.Π. 515/1963 εις ΝοΒ 11, 163, ε) Διότι ο πλοίαρχος παρέλειψε να μεριμνήση διά την θεραπείαν του ασθενήσαντος ναυτικού και θέση αυτόν εκτός υπηρεσίας μέχρις ίασεως εκ της ασθενείας του, εξ ης απεβίωσε, Πρωτ. Πειρ. 2426/1965 εις ΝοΒ 13. 1123, Πρωτ. Πειρ. 1939/1965 εις ΝοΒ 13. 1124, στ) Διότι ο πράκτωρ παρέλειψε να λάβη τα κατάλληλα μέτρα διά την ασφαλή παλιννόστησιν του ναυτικού ασθενήσαντος εκ σχιζοφρενείας, και αυτοκτονήσαντος, Πρωτ. Αθ. 16532/1965 εις ΝοΒ 13. 1124.

Βεβαίως, όταν το ζημιογόνον γεγονός οφείλεται εις αδικοπραξίαν κατ' άρθρ. 914 και 662 του Α.Κ., πάντως εν παραβάσει των νομοθετικῶς ή κανονιστικῶς τεθεσπισμένων μέτρων ασφαλείας και προστασίας των ναυτικών (ιδ. Πρωτ. Πειρ. 638/1964 εις ΝοΒ 12. 504, Πρωτ. Πειρ. 4760/1964 εις ΝοΒ 13. 673, Πρωτ. Αθ. 9529/1964 εις ΝοΒ 15. 488), εις την αποζημίωσιν του παθόντος ή, εν θανάτω του, της οικογενείας του, συνυπολογίζεται, πλην της στερήσεως της διατροφής, και πάσα άλλη ζημία (ιδ. Πρωτ. Πειρ. 638/1964 εις ΝοΒ 12. 504), ως και χηματική ικανοποίησις δι' ηθικήν βλάβην ή ψυχικήν οδύνην (ιδ. Πρωτ. Αθ. 16532/1964 εις ΝοΒ 13. 1124, Πρωτ. Αθ. 8529/1966 εις ΝοΒ 15. 488, Πρωτ. Πειρ. 638/1964 εις ΝοΒ 12, 504, Πρωτ. Πειρ. 3972/1965 εις ΝοΒ 13. 1122).